

OPINIE SEPARATĂ

pe marginea soluției adoptate de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii asupra Raportului Comisiei de evaluare externă a judecătorului Curții Supreme de Justiție, Anatolie Țurcan

Soluția Plenul Consiliului Superior al Magistraturii :

Prin Hotărârea Plenul Consiliului Superior al Magistraturii din 02 iulie 2024 s-a acceptat raportul cu privire la evaluarea externă a judecătorului Curții Supreme de Justiție, Anatolie Țurcan și s-a constatat nepromovarea evaluării. Totodată, prin aceeași hotărâre, s-a eliberat din funcție judecătorul Curții Supreme de Justiție, Anatolie Țurcan.

Membrul Consiliului Superior al Magistraturii, Maria Frunze a anunțat că va depune opinie separată, prin care mi-am manifestat dezacordul parțial cu poziția majorității membrilor.

Potrivit art.1 alin(1) a Legii nr. 947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești.

Conform art. 10 lit. f) din același act normativ, membrul Consiliului Superior al Magistraturii este în drept să participe la adoptarea de hotărâri prin vot și să-și expună, după caz, opinia separată.

Conform art. 11 alin. (1) din Legea nr. 947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, membrul CSM este obligat: a) să-și exercite atribuțiile în conformitate cu legea; b) să asigure ocrotirea drepturilor și libertăților magistraților, onoarei și demnității lor în condițiile legii; c) să contribuie la promovarea principiului independenței autorității judecătorești (...).

Circumstanțele de fapt ale cauzei:

La 24 iulie 2023, în baza prevederilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 65 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție, în vigoare de la 6 aprilie 2023, Comisia a recepționat de la Consiliul Superior al Magistraturii informația care a inclus numele subiectului, Anatolie Țurcan în calitate de judecător la Curtea Supremă de Justiție.

La 26 iulie 2023, Comisia a notificat judecătorul și i-a solicitat să completeze și să returneze, în termen de 20 de zile de la data notificării, un chestionar de etică și declarațiile prevăzute la articolul 12 alin. (3) din Legea nr. 65/2023.

La 11 august 2023, subiectul a returnat declarațiile și chestionarul completate parțial.

La 17 august 2023, Comisia i-a cerut subiectului să completeze declarația integral.

La 22 august 2023, subiectul a prezentat declarația completată integral, în special în partea care vizează persoanele apropiate.

La 29 martie 2023, 19 octombrie 2023, 2 noiembrie 2023, 30 noiembrie 2023, Comisia de evaluare i-a solicitat judecătorului, Anatolie Țurcan să prezinte informații suplimentare (prima, a doua, a treia și a patra rundă de întrebări). În cadrul rundelor de întrebări, subiectul evaluării a oferit unele răspunsuri, dar nu a prezentat niciunul dintre documentele solicitate de Comisia de evaluare.

La 7 martie 2024, Comisia de evaluare i-a comunicat subiectului că a identificat aspecte care generează dubii cu privire la respectarea de către acesta a criteriilor etice și financiare. Subiectul evaluării a solicitat și, prin urmare, i s-a oferit acces la toate materialele din dosarul său de evaluare. Subiectul a ridicat dosarul de evaluare la 18 martie 2024.

La 20 martie 2024, Comisia de evaluare a organizat o audiere publică. În cadrul audierii, judecătorul a reafirmat corectitudinea răspunsurilor sale din chestionarul de etică și a declarat că nu are corectări sau completări la răspunsurile pe care le-a oferit anterior.

La 17 mai 2024, Comisia de evaluare a remis în adresa Consiliului Superior al Magistraturii raportul din 14 mai 2024 de evaluare externă a judecătorului Curții Supreme de Justiție, Anatolie Țurcan și opinia separată a membrului Comisiei, Maria Giuliana Civinini.

Conform Raportului de evaluare, Comisia de evaluare a propus ca judecătorul Curții Supreme de Justiție, Anatolie Țurcan, să nu promoveze evaluarea externă din cauza necorespunderii cu criteriile stabilite la articolul 11 alin. (2) lit. a) și alin. (3) lit. a) din Legea nr. 65/2023. Comisia a identificat două motive distincte de necorespondere cu criteriile prevăzute la articolul 11 din Legea 65/2023.

Totodată potrivit opiniei separate a membrului Comisiei, Maria Giuliana Civinini, judecătorul Curții Supreme de Justiție, Anatolie Țurcan ar trebui să promoveze testul de integritate financiară și etică.

Argumentele opiniei separate:

Potrivit art. 11 alin.(1) și alin.(2) a Legii nr. 65 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție, în vigoare de la 6 aprilie 2023, în sensul prezentei legi, evaluarea constă în verificarea integrității etice și celei financiare a subiecților indicați la art. 3 alin. (1).

Se consideră că judecătorul nu corespunde criteriului de integritate etică dacă Comisia de evaluare are dubii serioase determinate de faptul că:

a) în ultimii 5 ani, acesta a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, în ultimii 10 ani, contrare normelor imperative ale legii, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului;

b) în ultimii 10 ani, a admis în activitatea sa incompatibilități și conflicte de interese incompatibile cu funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Conform Raportului de evaluare, Comisia de evaluare a propus ca judecătorul Curții Supreme de Justiție, Anatolie Țurcan, să nu promoveze evaluarea externă

inclusiv din cauza necorespunderii cu criteriul stabilit la articolul 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023 și anume, implicarea subiectului evaluării la examinarea unor cauze care au condus la încălcarea Convenției Europene pentru Drepturile Omului.

Pentru a stabili dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în acest articol, Comisia a luat în considerare, în general, dacă, în ultimii 10 ani, CtEDO a constatat o încălcare într-o cauză în care a fost implicat subiectul vizat și dacă CtEDO a stabilit, anterior emiterii actului, că o decizie similară era contrară Convenției. Comisia indică în raport că va considera actul ca fiind „arbitrar” în cazul în care nu sunt furnizate motive sau dacă motivele oferite se bazează pe o eroare vădită de fapt sau de drept, având ca rezultat o „negare a justiției” (Moreira Ferreira c. Portugaliei (nr. 2) [MC], 2017, § 85; Navalnyy și Ofitserov c. Rusiei, nr. 46632/13 28671/14, 2016, § 119).

Totodată, în acest context, urmează a fi notat că în Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept al Consiliului Europei referitoare la proiectul de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor din 14 martie 2023 s-a indicat că „...Comisiei de la Veneția nu îi este clar cum va stabili Comisia de evaluare că un judecător a avut un comportament arbitrar sau că a pronunțat un act arbitrar. Termenul de „act arbitrar” utilizat în această dispoziție este periculos de vag...,,

La fel, în opinie se indică că: „... ar fi util să se precizeze dacă noțiunea de „arbitrar” ar trebui înțeleasă în același sens în care o înțelege CEDO în contextul articolului 6 din Convenția europeană ori înseamnă altceva. ...Extinderea noțiunii de „acte arbitrare” la potențial toate deciziile adoptate de un judecător în perioada „statului capturat” și acordarea CE a competenței de a decide care acte sunt arbitrare și care nu sunt, pare a fi contrară principiului securității juridice și al caracterului definitiv al hotărârilor judecătorești. Cel puțin, noțiunea de „act arbitrar” ar trebui reformulată astfel încât să includă doar situațiile în care CEDO a stabilit anterior că judecătorul/procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau din neglijență gravă (și nu alte încălcări ale Convenției care pot fi atribuite funcționării defectuoase a sistemului în ansamblu și nu greșelii judecătorului individual).

În continuare, urmează a fi precizat că, din prevederile art. 11 alin.(2) lit.a) a Legii nr. 65/2023 rezultă necesitatea întrunirii cumulative a 4 condiții pentru constatarea necorespunderii criteriului de integritate etică în legătură cu implicarea subiectului evaluării la examinarea unei cauze care a condus la încălcarea Convenției Europene pentru Drepturile Omului:

1. Judecătorul să fi avut un comportament arbitrar sau să fi emis acte arbitrare;
2. Comportamentul arbitrar sau actele arbitrare să fie emise în ultimii 10 ani;
3. Comportamentul arbitrar sau actele arbitrare să fie contrare normelor imperative ale legii;
4. Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilise, anterior adoptării actului arbitrar, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului.

Din raportul de evaluare și hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii din 02 iulie 2024 rezultă aplicarea criteriilor prevăzute la articolul 11 alin. (2) lit. a) din

Legea nr. 65/2023 pentru implicarea judecătorului, Anatolie Țurcan în cauzele Melega și Naddur, fapt care a dus la nepromovarea evaluării de către subiectul evaluării.

În acest context, urmează a fi subliniat că, pentru a decide cu privire la întrunirea condițiilor menționate mai sus în cele două cauze, este necesară o examinare detaliată a acestora. Astfel, aprecierea caracterului arbitrar al unui act de dispoziție nu poate fi automată, ci trebuie individualizată.

La acest capitol, indic că din materialele procedurii de evaluare rezultă că Comisia de evaluare a examinat doar informația parvenită de la Agentul guvernamental care include cererea adresată CtEDO, actele de dispoziție emise de instanțele naționale, cererile de apel și cererile de recurs și câteva din actele de la faza urmăririi penale, nu și materialele cauzelor penale respective din care să rezulte comportamentul abuziv al judecătorului la adoptarea deciziilor în cauzele Naddur și Melega(ce ține de examinarea cauzelor în recurs este anexată doar decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție).

În plus, în raportul de evaluare lipsește o analiză detaliată asupra dubiului ce ține de emiterea unor acte cu caracter arbitrar în 2 cauze penale. Or, evaluarea arbitrarității nu poate fi făcută automat, ci trebuie să fie personalizată în baza caracteristicilor cauzei specifice. Trebuie subliniat aici că în baza acestui criteriu, Consiliul Superior al Magistraturii în privința unui alt subiect al evaluării, a respins raportul cu privire la evaluarea externă și a dispus reluarea procedurii de evaluare.

La fel, urmează a fi specificat că, Comisia de evaluare a reținut că atât în cauza Naddur, cât și în cauza Melega au fost încălcate normele imperative ale legii: articolul 6 din Convenție și articolul 415 din Codul de procedură penală.

Referitor la acest fapt, notez că, legiuitorul indică în art. 415 alin.(2¹) Cod de procedură penală, că judecând apelul declarat împotriva sentinței de achitare, instanța de apel nu este în drept să pronunțe o hotărâre de condamnare fără audierea învinutului prezent, precum și a martorilor acuzării solicitați de părți. Martorii acuzării se audiază din nou în cazul în care declarațiile lor constituie o mărturie acuzatorie, susceptibilă să întemeieze într-un mod substanțial condamnarea inculpatului.

Totodată, din prevederile art. 100 Cod de procedură penală rezultă că, instanța de apel nu are competența de a cerceta probe (administrarea probelor) ex officio. Instanța poate dispune obținerea probelor numai dacă părțile sau alți participanți la proces solicită acest lucru. Iar obligația instanței de apel de a lua măsuri pozitive din oficiu este o evoluție a jurisprudenței Curții Europene privind echitatea procedurii de apel, care nu a fost încă luată în considerare de legislație și care nu a fost invocată în procedura de executare a hotărârilor CtEDO.

Ca urmare, a celor notate supra, luând în considerație norma legală citată mai sus, urmează a fi notat că din materialele procedurii de evaluare nu rezultă că părțile în cauzele Naddur și Melega au solicitat să audieze din nou martorii sau să cerceteze probe noi la examinarea cauzei în apel.

Mai mult decât atât, în hotărârile pe cauzele Melega și Naddur, CtEDO deduce încălcarea articolului 6 din Convenție având în vedere erorile din cadrul procedurii de apel.

În plus, urmează a fi specificat că în alte cazuri, Comisia de evaluare a stabilit faptul că judecătorii naționali pot avea probleme la punerea în aplicare a principiilor enunțate de CtEDO, în lipsa unor norme suficient de clare.

Ca urmare a celor notate supra, consider că în speță nu sunt întrunite cumulativ cele 4 condiții pentru constatarea necorespunderii criteriului de integritate etică în legătură cu implicarea subiectului evaluării, Anatolie Țurcan la examinarea cauzelor care au condus la încălcarea Convenției Europene pentru Drepturile Omului conform prevederilor art. 11 alin.(2) lit.a) a Legii nr. 65/2023.

În consecință, conchid că nu am susținut soluția Consiliului Superior al Magistraturii în partea reținerii în calitate de criteriu de nepromovare a evaluării externe cerinței de integritate etică, stabilite de art. 11 alin. (2), lit. a) din Legea nr. 65/2023.

**Membrul Consiliului Superior
al Magistraturii**

Maria FRUNZE